

УДК 82-312.9:821.111(73)

ОНТОЛОГІЧНА ПОЕТИКА СУЧАСНОЇ ФАНТАСТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ УРСУЛИ ЛЕ ГУЇН

Наталія Криницька, канд. філол. наук, доцент

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
nataliakrin@gmail.com*

У статті розробляється методологія онтологічної поетики фантастичної літератури, яка полягає у виявленні «тропологічних світів» (символів альтернативного світу, що виступають реалізацією метафори). Як приклади таких світів у доробку американської письменниці Урсули Ле Гуїн вивчаються «слово (ім'я)», «Інь-Ян», «дерево (ліс)», «павутина (тканина)», «музика й танець», що відображують авторську філософію іманентності. Гармонійно поєднуючись, вони утворюють концепцію світу як народження: місія людини полягає у творенні буття з небуття шляхом спочатку уяви, а потім «опредмечення». Запропонований підхід може застосовуватися для аналізу світів інших представників фантастичної літератури.

***Ключові слова:** наукова фантастика, фентезі, онтопоетика, метафора, символ, образ світу, тропологічний світ.*

Протягом останніх десятиліть сучасна фантастична література, що традиційно поділяється на наукову фантастику (англ. *science fiction* — SF, або НФ) і фентезі, стала предметом дослідження академічного літературознавства, з'явилася велика кількість робіт, де здійснені спроби осмислити феномен фантастичного. Окремі дослідники звертають увагу на глибинний зв'язок поетики фантастичного з філософськими категоріями онтології та епістемології: за своєю природою фантастика, у більшій чи меншій мірі вдало, вторгається в ту картину буття, яка сформована в читача, і розширює чи змінює її. Епістемологічний вимір поетики НФ отримав висвітлення у роботах Д. Сувина, Р. Скоулза, Д. Бродеріка, П. Стоквелла та ін. Пов'язаний із ним онтологічний вимір поки залишається не вивченим (на його важливості щодо НФ наголошують С. Лем, Б. Мак-Хейл та ін.; про онтологічний план фентезі пише лінгвіст Д. Павкін). Таким чином, перспективним підходом до фантастичної літератури вважається розробка методології, що залучає увагу до онтологічних аспектів, — тобто її «онтологічної поетики».

Метою статті є виявлення і вивчення онтологічних аспектів фантастичних творів на прикладі доробку американської авторки Урсули

Ле Гуїн. Досягненню цієї мети сприяє вирішення таких завдань: розробити на основі синтезу теорій «онтологічної поетики» та поетики фантастичного теорію онтологічної поетики фантастичної літератури; виявити й дослідити моделі буття у фантастичному доробку Ле Гуїн шляхом звернення до метафоро-символічних і сюжетно-образних елементів її творчості; довести на прикладі згаданих світів цілеспрямованість уваги письменниці до гармонії форми і змісту та наявність онтологічної домінанти її фантастичних творів.

Термін «онтологічна поетика» пов'язаний із трьома основними відомими нам теоріями. Перша належить російському філософу Л. Карасьову, для якого це підхід до твору, спрямований на виявлення персонального зв'язку автора із загальнокосмічним буттям, який стосується «питання розуму до тіла (або навпаки)», шляхом дослідження через деметафоризацію «онтологічно насичених» моментів тексту (так званих «емблем»), що сприяють відкриттю його глибинного прошарку, як правило, закритого і для самого автора [3].

Подальший розвиток онтологічна поетика отримала завдяки російському літературознавцю Н. Шогенцуковій, яка звертається вже не стільки до семантики, скільки до поетики, серцевиною якої є умовність, міфологічне, символічне, фантастичне, синтез раціонального й ірраціонального. За мету вона вважає дослідження способів художньої реалізації пізнаних письменником законів буття. При цьому аналіз концентрується на міфі, символі, гротеску, алегорії, часі/просторі, сюжеті, композиції, стилі, точці зору, інтертекстуальності, номінології, кольорі, нумерології, пейзажі, ритмі, метафоризмі, але ключовим для філолога є поняття «метафоричного символу» [5], що вельми нагадує «емблему» Л. Карасьова. Приклади застосування онтологічної поетики іншими фахівцями (О. Барікінім, Л. Кіхней, Є. Трофимовим та ін.) теж свідчать про увагу до метафори й символу як її першоелементів.

Таким чином, у російському літературознавстві «онтологічною поетикою» називається «метод герменевтичного аналізу тексту, спрямований на розкриття зв'язку особистісного буття автора із загальнокосмічним буттям, який відображується в художньому творі та формує його метафоро-символічну і сюжетно-образну структуру» [4, стлб. 694].

І, нарешті, термін «онтологічна поетика» безпосередньо щодо НФ живає американський філолог Б. Мак-Хейл, для якого істотною

рисуою фантастики є створення альтернативного світу, тобто цілої мережі інновацій, наслідком чого виступає зіткнення такого світу з реальним (радше, з уявленням про нього, сформованим у читача). Учений вважає, що це зіткнення різних світів висуває на перший план їхні структури, які корелюють між собою, і невідповідності між ними: «Онтологія... — це теоретичний опис всесвіту» [24, с. 27], — пише Б. Мак-Хейл. Він теж доходить висновку, що саме «метафора за своєю природою визначає онтологічний вимір тексту» [24, с. 134], бо вона народжується з напруги між буквальним і переносним значенням, присутністю й відсутністю, «буттям» і «небуттям» [24, с. 237]. Світи, що створюються на основі метафори (наприклад, «світ-книга»), філолог називає тропологічними (*tropological worlds*) [24, с. 133]. Проте Б. Мак-Хейл обмежується переліком окремих таких світів у творах сучасних письменників, не поглиблюючись у їхній аналіз, а керуючись принципом знаходження спільних топосів у НФ та пост-модерністській літературі.

Вищезгадані теорії свідчать про те, що під словом «онтологія» кожний із фахівців розуміє дещо своє, проте можна виділити певні напрямки руху їхньої думки. Увага Л. Карасьова і Н. Шогенцукової спрямована від автора до твору і навпаки, і онтологічність у цій площині притаманна всій художній літературі. Б. Мак-Хейл пише про онтологічність саме НФ, яка, на його думку, полягає в особливостях впливу альтернативного світу твору на читача.

Однак створення таких альтернативних світів є істотною рисою не тільки НФ, а й літератури фентезі, що виступає різновидом сучасної деміургії, як вважає, зокрема, вітчизняний філолог В. Єшкілев. Він розглядає не тільки зазначені вище виміри «автор — твір» та «твір — читач», а й третій вимір — «автор — читач»: у літературі фентезі, де персональний світ автора-деміурга формує «внутрішню енциклопедію» вигаданого світу, «інтерпретатору (читачеві) пропонується не свобода гри, як у постмодернізмі, а безумовне прийняття «внутрішньої енциклопедії» як першого кроку до містерії «суперпорозуміння» між автором та читачем» [2]. Спробуємо зауважити, що і науково-фантастичним творам притаманна така деміургія, хоча й більш обмежена нормами емпіризму. В. Єшкілев висуває власну «плеромічну теорію» (від грецького *pleroma* — повнота) [1]. Фактично саме в площині розгортання ситуації «автор — твір — читач» відбувається зіткнення буття знакової істоти та людини, свідомість котрої в мо-

мент читання або написання твору переноситься (віддається) до сфери життя знаків — плероми. Здається вірогідним, що термін «плерома» в певних випадках може бути синонімічним «емблемі» Карасьова та «метафоричному символу» Шогенцукової.

Як було зазначено вище, для концепцій російських дослідників ключовим видається метафоричний символ як засіб передачі зв'язку буття автора із загальнокосмічним буттям; у роботі Б. Мак-Хейла увагу зосереджено на альтернативності фантастичних світів, що викликає онтологічне почуття в читача; у теорії українського фахівця і авторське «Я», і персональний світ, в якому воно виявляється, і читач, якому цей світ «вживлюється», зустрічаються в знакові — плеромі. Отже, якщо поєднати всі розробки, виявляється, що спільним для онтологічної поетики фантастичної літератури є символ альтернативного світу, який виступає реалізацією метафори, і може бути приблизно зведений до визначення через знак.

Назвемо такий світ, слідом за Б. Мак-Хейлом, тропологічним. Проте в нашому випадку візьмемо до уваги не тільки той світ, що безпосередньо представлений у науково-фантастичному або фентезійному творі (наприклад, світ як мислячий океан у «Солярисі» С. Лема). Ми пропонуємо здійснити виявлення й дослідження світів, що виступають для письменника моделями буття, своєрідними *itago mundi*, які вимальовуються за допомогою сукупності художніх засобів, притаманних конкретному автору. Отже, *методом онтологічної поетики фантастичних творів конкретного письменника пропонуємо вважати виявлення такого тропологічного світу й дослідження його присутності в художній системі на різних рівнях тексту.*

Розгляньмо, наприклад, тропологічні світи американської письменниці Урсули Крьюбер Ле Гуїн (Ursula Kroeber Le Guin, народ. 1929 р.), авторки і науково-фантастичних, і фентезійних творів.

Першим із них виступає «світ як слово (ім'я)». У доробку Ле Гуїн номінантність виявляється не тільки важливою складовою текстотворення, а й першоелементом творчості: ім'я породжує образ, навколо якого потім розгортаються події. На емблематичному рівні поданий аспект виявляється у фентезійному циклі про Земномор'я, на початку якого було Слово [22; 20; 9; 17; 18; 15], та в науково-фантастичній повісті «Історія шобіків» [10]. У фентезі, повторюючи старозавітній мотив, Ле Гуїн максимально реалізує його онтологічний потенціал: у її уявному світі рушійною силою виступає магія, що спирається на

Істинне Мовлення, яке також іменується Мовою Творення. Якщо у міфологічному просторі фентезі людина відкриває світ і впливає на нього за допомогою правильно знайдених слів, то в науково-фантастичних творах, які відображують зацікавлення Ле Гуїн сучасними лінгвістично-філософськими теоріями (вищезгаданих повісті «Історія шобіків», романі «Тлумачення», оповіданні «Камінь, який змінив речі» [10; 19]), світ не просто відкривається, але й формується завдяки слову. Справжнє або таємне ім'я героя для письменниці є аналогом його душі і слугує одним із засобів характеристики, особливо якщо виступає не звуко-графічним комплексом, а повноцінним у семантичному плані словом. Діахронічний аналіз вигаданих авторкою імен свідчить про поступове віддалення від звуко-графічних комплексів (які асоціюються зі стихією невідомого) та перехід до фітофорних та зоофорних імен (що підкреслюють зв'язок людини з природою). Це доводить її віддалення від чоловічого світу, що намагається керувати природою, і наближення до жіночого світу, який є частиною цієї природи. Екофеміністичні погляди Ле Гуїн відбиваються і в поділенні мови на «батьківську» і «материнську»: у сучасному світі, на її думку, превалює перша, у той час як гармонійне існування можливе лише завдяки розділенню та поєднанню різних мов, тобто уявлень про реальність.

Другою характерною для Ле Гуїн як прихильниці даосизму онтологічною моделлю є «Інь-Ян», котра присутня в оформленні збірки «Дванадцять румбів вітру». Символ «Інь-Ян» як *imago mundi* відтворюється різноманітними засобами: відданням переваги амбівалентним образам і ситуаціям; символікою світла й темряви; білого й чорного; портретними характеристиками пари героїв; зміною їхніх активних і пасивних ролей та точок зору; підбором до багатьох образів їхньої протилежності, або, за юнганською термінологією, Тіні; зміною авторських оцінок протягом циклу майже до протилежних тощо. Гендерні протилежності стародавнього символу Ле Гуїн реалізує в НФ в образі андрогінів — мешканців планети Гетен (роман «Ліва рука темряви», оповідання «Король планети Зима» тощо [14; 21]), свідоме й підсвідоме — у фентезійному циклі про Земномор'я в образі людини-дракона. Майже завжди в утіленні концепції «Інь-Ян», що є символом цілісності й самості, задіяні люди: всесвіт починається з людини й розкривається через неї.

Третьою характерною для авторки моделлю світу виступає «дерево (ліс)», що особливо чітко спостерігається в образах-емблемах

Іманентного Гаю у фентезі й планет-лісів у науково-фантастичних романі «Слово для світу — ліс» [23] і оповіданні «Ширше та повільніше імперій» [21]. Дерево і ліс у творчості Ле Гуїн означають буття, іманентність і невпинність життя, однак якщо у фентезі більш чітко простежується втілення міфологічної ідеї дерева (лісу) як центру, то в НФ робиться наголос на втіленні культурного архетипу лісу як символу буття й підсвідомості. У цілому дерево символізує буття, створене психікою індивідуума, а ліс виступає символом колективного буття й ототожнюється з колективним позасвідомим. Осягнути світ можна шляхом занурення у свою психіку, точніше колективне несвідоме, будова якого нагадує структуру лісу.

Це іманентне сприйняття реальності посилюється в четвертій моделі «павутина (тканина) як модель всесвіту». Поширені в доробку Ле Гуїн образи павука-деміурга пов'язані із ткацтвом — давнім символом творіння — й виявляються найбільш чітко у фентезійних оповіданні «Ліз Вебстер» [13] та повісті «Дівчатка-бізони, виходьте гуляти ввечері» [8]. Подібно до павука або ткача людина творить власний світ і сама є його частиною. Павутина також може розглядатися як найбільш доречна метафора й модель будови уявних світів письменниці, а також текстуальної та розповідної структури її творів.

П'ятою моделлю є «світ як музика і танець»: у ній письменниця на образному й композиційному рівні намагається поєднати космічну, суспільну та особисту енергії. Емблемою моделі є образи багаторукого Шиви-Натараджі — бога, що «танцює світ», якого зображено на обкладинці збірки віршів авторки «Важкі слова» [11], та жінки, котра танцює, стилізоване зображення якої задіяне в оформленні збірки «Дівчатка-бізони та інші товариства тварин» [8]. У НФ концепція творення буття за допомогою музики і танцю реалізується у науково-фантастичному романі «Завжди повертаюсь додому» [6] і в повісті «Танцюючи до Ганама» [10]. І знов, як у попередніх моделях, людина і відбиває світ, і зливається з ним, і творить його, але без неї буття неможливе.

Шоста модель «світ як народження» містить концепції попередніх. Цей тропологічний світ виступає найбільш закритим, а на емблематичному рівні досліджується в ключовому символі роману «Завжди повертаюсь додому» — подвійній спіралі [6]. У пошуку подолання духовної кризи шляхом контакту зі світом, що символізується в моделі «Інь-Ян», людина повинна повернутися до центру (колективного не-

свідомого, Дао, ідея якого зокрема виражається в образі лісу), знайти спільний ритм із природою (концепція «буття як музика й танець») і, зрозумівши, що буття є її власним породженням (концепція «павутина як модель буття»), досягти цілісного бачення всесвіту, своєї ідентичності, що символізується отриманням справжнього імені (концепція «світ як слово (ім'я)»).

Поєднання цих пунктів, на наш погляд, утворює концепцію світу як постійного народження: він існує, доки людина здатна змінюватися й розвиватися в пошуках гармонії. Гармонійна людина завжди знаходиться на шляху до свого космічного Дому. Красномовною деталлю виступає те, що виявленням авторської оцінки щодо правильності етичного вибору, зробленого героями, часто виступає народження у них дітей (романи «Планета вигнання», «Ліва рука темряви», «Лавінія», оповідання «Самотність», повість «Рибалка Внутрішнього моря» [16; 14; 12; 7; 10] тощо). У концепції світу як народження втілюються і феміністичні погляди Ле Гуїн, і філософія іманентності. На думку Ле Гуїн, ми не можемо вийти за межі ілюзії або поринути в Дао: нам залишається жити у світі, лише випадково стикаючись зі справжньою реальністю, й відчувати себе пов'язаним із усім світом. Починаючи з поняття Іншого, Ле Гуїн поступово наближає читача до висновку, що все Інше є частиною нашої свідомості. Таке світовідчуття перекладає всю відповідальність на людину, місія якої полягає у творенні буття з небуття шляхом спочатку уяви, а потім «опредмечення» світу.

Отже, запропонований аналіз метафоро-символічних моделей буття у фантастичному доробку Ле Гуїн охоплює комплексне звернення майже до всіх елементів онтопоетики, визначених фахівцями. Серед них: міф, символ, метафоризм, час/простір, сюжет, композиція, стиль, точка зору, інтертекстуальність, номінологія, колір, нумерологія та пейзаж, які пропонуються Н. Шогенцуковою як складові онтологічної поетики; «онтологічно насичені» моменти творів, за Л. Карасьовим; альтернативні світи, визначені Б. Мак-Хейлом, — а разом ці елементи сприяють «злиттю горизонтів» автора й читача, про яке пише В. Єшкілев.

Таким чином, виявлення та аналіз тропологічних світів у НФ та фентезі Ле Гуїн дає підстави зауважити, що фантастична література має великий потенціал у створенні онтологічних моделей, які є синтезом та реалізацією давньої міфології, традицій світової культури, авторського світовідчуття та наукових відкриттів. Ці моделі доводять,

що за своєю глибиною, набором завдань і пошуком гармонії форми і смислу творчість американської письменниці відповідає критеріям високохудожньої літератури. Вельми перспективною справою уявляється онтопоетичний аналіз світів інших представників фантастичної літератури, який допоможе побачити приховані послання навіть у добре відомих творах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єшкілев В. Плерома / Володимир Єшкілев // Плерома 3'98. Мала українська енциклопедія актуальної літератури / Керівник проекту Володимир Єшкілев; редактор проекту Юрій Андрухович. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1998. — 288 с. — Режим доступу : <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/pleroma/gk-ps.htm>.
2. Єшкілев В. Повернення деміургів / Володимир Єшкілев // Плерома 3'98. Мала українська енциклопедія актуальної літератури — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1998. — 288 с. — Режим доступу : <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/pleroma/yeshk-pd.htm>.
3. Карасёв Л. В. Онтологический взгляд на русскую литературу / Леонид Владимирович Карасёв. — М. : РГГУ, Институт высших гуманитарных исследований, 1995. — 104 с.
4. Литературная энциклопедия терминов и понятий / под ред. А. Н. Николюкина; Институт научной информации по общественным наукам РАН. — М. : НПК «Интелвак», 2001. — 1600 стлб.
5. Шогенцукова Н. А. Опыт онтологической поэтики. Э. По, Г. Мелвилл, Д. Гарднер / Нина Адамовна Шогенцукова. — М. : Наследие, 1995. — 232 с.
6. Le Guin U. K. Always Coming Home / Ursula K. Le Guin. — NY : Harper & Row, 1985. — 562 p.
7. Le Guin U. K. The Birthday of the World / Ursula K. Le Guin. — NY, 2003. — 384 p.
8. Le Guin U. K. Buffalo Gals And Other Animal Presences / Ursula K. Le Guin. — Santa Barbara : Capra P, 1987 [Collection]. — 196 p.
9. Le Guin U. K. The Farthest Shore / Ursula K. Le Guin. — NY : Bantam, 1975. — 272 p.
10. Le Guin U. K. A Fisherman of the Inland Sea / Ursula K. Le Guin. — NY : HarperPrism, 1994 Coll. — 207 p.
11. Le Guin U. K. Hard Words/ Ursula K. Le Guin. — NY : Harper & Row, 1981. — 79 p.
12. Le Guin U. K. Lavinia / Ursula K. Le Guin. — Orlando, 2008. — 279 p.
13. Le Guin U. K. Leese Webster / Ursula K. Le Guin. — NY: Atheneum, 1979. — 31 p.

14. Le Guin U. K. The Left Hand of Darkness / Ursula K. Le Guin. — NY : Ace, 1976. — 301 p.
15. Le Guin U. K. The Other Wind / Ursula K. Le Guin. — NY : Ace Books, 2003. — 288 p.
16. Le Guin U. K. Planet of Exile / Ursula K. Le Guin. — NY, 1978. — 126 p.
17. Le Guin U. K. Tales from Earthsea / Ursula K. Le Guin. — NY: Ace Books, 2002. — 336 p.
18. Le Guin U. K. Tehanu / Ursula K. Le Guin. — NY: Atheneum, 1990. — 252 p.
19. Le Guin U. K. The Telling/ Ursula K. Le Guin. — L.: Gollancz, 2001. — 254 p.
20. Le Guin U. K. The Tombs of Atuan / Ursula K. Le Guin. — NY: Bantam, 1975. — 192 p.
21. Le Guin U. K. The Wind's Twelve Quarters/ Ursula K. Le Guin. — NY: Harper and Row, 1975. — 303 p.
22. Le Guin U. K. A Wizard of Earthsea / Ursula K. Le Guin. — L.: ROC/ The Penguin Group, 1991. — 203 p.
23. Le Guin U. K. The Word for World Is Forest / Ursula K. Le Guin. — NY: Berkeley Putnam, 1976. — 189 p.
24. McHale B. Postmodernist Fiction / Brian McHale. — L.: Routledge, 1996. — 272 p.

ОНТОЛОГИЧЕСКАЯ ПОЭТИКА СОВРЕМЕННОЙ ФАНТАСТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ НА ПРИМЕРЕ ТВОРЧЕСТВА УРСУЛЫ ЛЕ ГУИН

*Наталія Криницька, канд. філол. наук, доцент
заведуюча кафедрою романо-германської філології*

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленко

В статті розробляється методологія онтологічної поезії фантастическої літератури, котра заключається в виявленні «тропологічних миров» (символів альтернативного мира, виступаючих реалізацією метафори). В якості прикладів таких миров в творчестві американської письменниці Урсули Ле Гуін вивчаються «слово (ім'я)», «Інь-Ян», «дерево (лес)», «паутина (ткань)», «музика і танець», що відображають авторську філософію імманентності. Гармонічно поєднуючись, вони утворюють концепцію мира як народження: місія людини заключається в створенні буття з небуття шляхом уявлення, а потім «опредмечивання». Представлений підхід може застосовуватися для аналізу миров інших представителів фантастическої літератури.

***Ключові слова:** наука фантастика, фантези, онтопоезіка, метафора, символ, образ мира, тропологічний мир.*

**ONTOLOGICAL POETICS OF CONTEMPORARY
SCIENCE FICTION AND FANTASY ON THE BASIS
OF URSULA LE GUIN'S WORKS**

*Nataliya Krynytska, Associate Professor, PhD,
Head of Romance and Germanic Philology*

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

The purpose of the article is to identify and study the ontological aspects of science fiction and fantasy at the core of the works by Ursula Le Guin, the American writer. To achieve this goal the author tries to solve the following problems: to develop on the basis of the synthesis of theories of «ontological poetics» and poetics of the fantastic the theory of ontological poetics of fantastic literature; to discover and explore the models of existence (the so called «tropical worlds») in Le Guin's SF and fantasy by studying the metaphorical-symbolic, storyline and figurative elements of her works; to prove, on the example of the mentioned worlds, the focus of the writer's attention to the harmony of form and content and the presence of the ontological dominant of her fantastic fiction, which makes it possible to evaluate their poetics in terms of philosophical and ethical holistic and healing perception of the world. «The tropological worlds» (i.e. symbols of the alternative world that are the realization of the metaphor) in the works of Ursula Le Guin are: «word (name)», «Yin-Yang», «tree (forest)», «web (cloth)» and «music and dance». They reflect the author's philosophy of immanence and combine harmonically making a new concept — «world as birth/giving birth». The suggested approach can be used for analyzing the worlds of the other representatives of science fiction and fantasy.

Key words: science fiction, fantasy, onto-poetics, metaphor, symbol, imago mundi, tropological world.

REFERENCES

1. Yeshkilev, V. (1998), Pleroma, Pleroma 3'98, Small Ukrainian encyclopedia of actual literature, Lilia-NV, Ivano-Frankivsk, available at : <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/pleroma/gk-ps.htm> (access April 27, 2017) [in Ukrainian].
2. Yeshkilev, V. (1998), Povernennyya demiurhiv [Return of demiurges], Pleroma 3'98, Small Ukrainian encyclopedia of actual literature, Lilia-NV, Ivano-Frankivsk: available at : <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/pleroma/yeshk-pd.htm> (access April 27, 2017) [in Ukrainian].
3. Karasyov, L.V. (1995), Ontologicheskyy vzglyad na russkuyu literaturu [Ontological view on Russian literature], RSGU, Institute of Higher Humanitarian Studies, Moscow [in Russian].
4. Literaturnaya entsiklopediya terminov i ponyatiy [Literary encyclopedia of terms and concepts] (2001), Ed. by A. N. Nikol'yukin, Institute of Scientific Information on Social Sciences of the Russian Academy of Sciences, NPK «Intel-lavak», Moscow [in Russian].

5. Shogentsukova, N.A. (1995), Opyt ontologicheskoy poetiki. E. Poe, H. Melville, J. Gardner [Experience of ontological poetics. E. Poe, H. Melville, J. Gardner], Moscow, Naslediye [in Russian].
6. Le Guin, U.K. (1985), Always Coming Home, Harper & Row, NY [in English].
7. Le Guin, U.K. (2003), The Birthday of the World, NY [in English].
8. Le Guin, U.K. (1987), Buffalo Gals And Other Animal Presences, Capra P, Santa Barbara [in English].
9. Le Guin, U.K. (1975), The Farthest Shore Bantam, Bantam, NY [in English].
10. Le Guin, U.K. (1994), A Fisherman of the Inland Sea, Coll., HarperPrism, NY [in English].
11. Le Guin, U.K. (1981), Hard Words, Harper & Row, NY [in English].
12. Le Guin, U.K. (2008), Lavinia, Orlando [in English].
13. Le Guin, U.K. (1979), Leese Webster, Atheneum, NY [in English].
14. Le Guin, U.K. (1976), The Left Hand of Darkness, Ace, NY [in English].
15. Le Guin, U.K. (2003), The Other Wind, Ace Books, NY [in English].
16. Le Guin, U.K. (1978), Planet of Exile, NY [in English].
17. Le Guin, U.K. (2002), Tales from Earthsea, Ace Books, NY [in English].
18. Le Guin, U.K. (1990), Tehanu, Atheneum, NY [in English].
19. Le Guin, U.K. (2001), The Telling, Gollancz, L. [in English].
20. Le Guin, U.K. (1975), The Tombs of Atuan, Bantam, NY [in English].
21. Le Guin, U.K. (1975), The Wind's Twelve Quarters, Harper and Row, NY [in English].
22. Le Guin, U.K. (1991), A Wizard of Earthsea, ROC/The Penguin Group, L. [in English].
23. Le Guin, U.K. (1976), The Word for World Is Forest, Berkley Putnam, NY [in English].
24. McHale, B. (1996), Postmodernist Fiction, Routledge, L. [in English].

Стаття надійшла до редакції 31 липня 2017 р.